

Afscheid van Phaedo

Hans de Groot

Plotseling stonden er hekken om het ENSAH-terrein. Met het uitdunnen van het geboomte verdween ook de geheimzinnigheid die in mijn herinnering altijd over dit gebied heeft gelegen. Voor mij was dit FEDO. Nooit gehoord van de naam ENSAH. Wat had ik er graag nog eens rondgezworven. Dertig jaar woon ik weer in Bilthoven. Tijd heb ik er ruimschoots voor gehad, maar nu is het definitief te laat, helaas.

Het was het jaar 1945. De scholen waren zowat een jaar dicht geweest. De Fraters van Utrecht konden hun zoontje wel weer in het goede leerritme brengen, vonden mijn ouders. Zo stapte het net elfjarige jochie op 1 september voor het eerst de deur uit om met de trein naar Utrecht te gaan, samen met een paar kinderen uit de Röntgenlaan. Vanaf de Gregoriuslaan langs het fietspaadje naar de Bilderdijklaan en dan naar het station. De Hasebroeklaan en het hele gebied tot voor bij de Tollenslaan was lang Sperrgebied geweest. Daar waren allemaal enge dingen gebeurd, wisten wij. Net voorbij het weiland links aan de Bilderdijklaan kwam je bij een groot donker bos met een bunker aan de rand. De in een duistere schaduw liggende ingang trok aan ons, maar we voelden het gevaar om daar in te gaan. Het bos zelf zag er heel spannend uit. Het vroeg erom, ontdekt te worden. Bovendien sneed het een heel stuk van de weg naar het station af. Maar er was iets dat ons weerhield om die geheimzinnigheid in te gaan. Na verloop van tijd won echter de spanning het van de voorzichtigheid. Ook begon er zich al iets van een paadje af te tekenen het bos in. Er waren er dus al meer geweest.

De bunker was smerig en het stonk er. In het water op de vloer lag allerlei rommel. Zelfs voor ons te vies om op te rapen. En toen met kloppend hart langs de bunker het bos in. Hoge bomen die het licht wegnamen. En overal struiken. Vreemde ritselgeluiden. Wat zou daar tussen zitten? Met de kriebels in de benen op een holletje langs het kronkelende paadje tussen de struiken door tot eindelijk in de verte de begroeiing minder werd. Wat een opluchting! Een lichte plek. Ook een boomgaard. Aan de takken hingen nog appeltjes. Zou wij? Nee, de spanning zat er nog te veel in. Dan een draai van het paadje naar rechts.

En daar schemerde tussen de dichte struiken een schuurtje. De piepende deur hing scheef open. Op onze tenen naar binnen. Weer allemaal rommel. Ook veel papieren in een gekke taal. Even verderop verschenen de resten van een groot huis. Allemaal vloeren met nog maar een paar brokken muur er op. Ook nog een stukje trap. Die was erg breed geweest, zagen wij. Verder puin. Resten behang fladderden in de wind. Oh, wat was die bouwval spannend, maar erin gaan, dat was te link. Door de oprijlaan vanaf de Soestdijkseweg konden ze je zo zien lopen. Ineens klonk schel de fluit van een locomotief. Dat was ons treintje naar Utrecht. Het was hollen geblazen. Over het grasveld recht naar het station toe. Beneden naast het seinhuis stond al een man de spoorbomen omlaag te draaien, maar we konden er net nog onderdoor glijpen. De oorvijs van mijnheer De Groot, de kaartjescontroleur, brandde in Utrecht nog na.

Na verloop van tijd ebde de spanning wat af, maar de geheimzinnigheid van het gebied bleef. Van wie was die boomgaard? En wie was die man, die ons steeds achterna kwam als wij appeltjes plukten? Lekker waren ze in ieder geval wel. Hoe had dat grote huis eruitgezien? Wie hadden dat overgroeide paadje gemaakt, dat recht achter het huis het bos in liep? Op deze vragen had ik ook nu geen antwoord kunnen krijgen, maar ik had vijftig jaar later nog graag iets terug willen proeven van die geheimzinnigheid die ik toen voelde.

Toelichting

Het loopje vanaf de Gregoriuslaan naar het station zag er heel anders uit dan nu. Bij het eind van de pastorietuin hield de Gregoriuslaan op en ging over in een fietspadje, dat over een zandvlakte naar de Bilderdijklaan liep. Een aftakking van dat fietspad liep naar de spoorlijn, waar men op de plek van het huidige tunneltje via een houten klaphek over de spoorlijn kon komen. Dit pad liep tussen een, nu afgegraven, zandheuvel en het, nu gedempte, Biltse Meertje. Behoudens de hoekhuizen aan de kant van de Gregoriuslaan en de Haydnlaan was de Diepenbroeklaan onbebouwd. In de bocht van de Bilderdijklaan naar de Ten Katelaan was de winkel van slager Hesp. Bij nr. 40 aan de linkerkant hield de bebouwing op.

Daar lag een weiland dat doorliep tot het PHAEDO/ENSAH-terrein. Op dat vroegere weiland staan nu de huizen met de nrs. 30 t/m 38. Het huis D'Overkant op nr. 28 is na de oorlog gebouwd op de uiterste hoek van het PHAEDO/ENSAH-terrein. Het huis Licht en Schaduw staat op de bunker, waarover ik het had. Op het hele stuk rechts vanaf de Hasebroeklaan tot aan de Tollenslaan stond maar één huis, Zonneheuvel (nr. 15), dat gevorderd was geweest door de Duitsers.

Ook de situatie bij het station is sterk veranderd. Op de plek waar wij het PHAEDO/ENSAH-terrein verlieten staat nu de fietsenstalling van Bakker. Tussen de sporen tegenover het station (op de plaats waar nu het fietspad loopt) stond een hoog seinhuis met een buitentrap. Van daaruit bediende men de seinen.

De spoorbomen werden met de hand omlaag gedraaid en sloten de hele overweg af. Zonder kaartje kon je het station niet op of af. Aan het eind van het perronhek rechts stond het hokje voor de kaartjescontrole. In mijn herinnering is die post altijd bemand geweest door mijnheer De Groot, een vaderlijke man. Als het erg koud was mochten wij ons wel eens warmen bij zijn potkachelletje. Tegenover het hokje van mijnheer De Groot stond de sigarenkiosk van mijnheer Van der Bilt. Daar werd nog even ingekocht voordat de reis begon.

In september '45 waren de spoorwegen net op gang. De eerste treinen uit Utrecht bestonden dan ook uit een Belloachtig locomotiefje met een paar goederenwagons erachter. Later kwamen wagons met een open voor- en achterbalkon ervoor in de plaats, waar je door de zwarte rook van de locomotief zo heerlijk zwart werd.

Benvenuto ! Gedong mampir ! Plexat !!

Hans de Groot

Wie kan zich een hartelijker onthaal voorstellen? Werkelijk een zeer gastvrij volkje, die Biltenaren. En ze willen het weten ook. *Benvenuto* (welkom) is te vinden op de gevel van het huis Bilderdijklaan 4, *Gedong mampir* (gastvrij huis) stond vroeger op het huis

Rembrandtlaan 6 en *Plexat* (zowel het Latijnse *Plexat* als het Nederlandse Plek Zat dragen een warme welkomstgloed in zich) siert nog steeds de gevel van Rembrandtlaan 78.

